

TURINYS

PRATARMĖ	9
----------------	---

I skyrius

TEORINĖS PROBLEMOS	11
1. Įvadas	11
2. Pagrindinių sąvokų ir teorinių problemų apžvalga	15
2.1. Mažumoms kylančios grėsmės	21
2.2. Mažumų keliamos grėsmės	29
2.3. Tautinių mažumų sampratos problema tarptautinėje teisėje	33
2.4. Tautinių mažumų samprata Lietuvos nacionalinėje teisėje	41

II skyrius

ISTORINIS PAGRINDAS. DEMOGRAFINĖS PADĖTIES APŽVALGA. VALSTYBINĖ TAUTINIŲ MAŽUMŲ POLITIKA	45
3. Atitinkamų tautinių grupių socialinė ir teisinė padėtis Lietuvoje iki XX a.	45
4. Lietuvos tautinių mažumų socialinė ir teisinė padėtis nuo XX a. pradžios iki nepriklausomybės atgavimo 1990 m.	48
4.1. Lietuva kaip visateisis tarptautinių santykių subjektas	50
4.2. 1918–1940 m. Lietuvos tautinių mažumų tam tikrų teisių apžvalga	52
4.2.1. Dviguba pilietybė ir su ja susijusios politinės tautinių mažumų teisės	53
4.2.2. Tautinių mažumų kalbinės teisės	55
4.2.3. Tautinių mažumų kultūrinės autonomijos klausimas	57
5. Demografinės padėties apžvalga	61
6. Lietuvos valstybės tautinių mažumų politika ir pagrindiniai teisės aktai	62

III skyrius

TARPTAUTINĖS IR VIDAUS TEISĖS STANDARTAI TAUTINIŲ MAŽUMŲ TEISIŲ APSAUGOS SRITYJE .....

	69
7. Lietuvos Respublikai privalomos tarptautinių teisės aktų nuostatos tautinių mažumų srityje	69
7.1. Jungtinių Tautų mažumų teisių reguliavimas	74
7.2. Europos Tarybos mažumų teisių reguliavimas	81
7.2.1. Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija	82
7.2.2. Europos regioninių arba mažumų kalbų chartija	87
7.3. Europos Sąjungos mažumų teisių reguliavimas	88
7.4. ESBO mažumų teisių reguliavimas	94
8. Tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių reglamentavimas Lietuvos Respublikos teisės aktuose	99
9. Dvišalės sutartys ir mažumų apsauga	102
9.1. Tautinių mažumų teisių apsaugą įtvirtinančios Lietuvos Respublikos dvišalių sutarčių nuostatos	103
9.1.1. Tautinių mažumų teisių reglamentavimas Lietuvos ir Lenkijos dvišalėse sutartyse bei susitarimuose	104
9.1.2. Tautinių mažumų teisių reglamentavimas Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sutartyje	108
9.1.3. Tautinių mažumų teisių reglamentavimas Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutartyje	110

IV skyrius

INSTITUCINĖ TAUTINIŲ MAŽUMŲ TEISIŲ APSAUGOS SISTEMA .....

10. Tarptautinė ir viršvalstybinė tautinių mažumų teisių apsaugos institucijų sistema	114
10.1. Jungtinių Tautų apsaugos sistema	115
10.1.1. Jungtinių Tautų įsipareigojimų vykdymo priežiūros priemonės	116
10.1.2. Jungtinių Tautų tautinių mažumų apsauga kitu, ne sutarčių, pagrindu	122
10.2. Europos Tarybos apsaugos sistema	126
10.2.1. Europos Tarybos įsipareigojimų priežiūros priemonės	126

10.3. Europos Sąjungos žmogaus teisių apsaugos priemonės	129
10.3.1. Teisminė pagrindinių teisių apsauga Europos Sąjungoje	129
10.3.2. Skundas Europos ombudsmenui	131
10.4. ESBK/ESBO apsaugos mechanizmai	131
10.4.1. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras	134
10.4.2. ESBO Aukštasis komisaras tautinių mažumų klausimams	135
10.4.3. Kitos ESBK/ESBO apsaugos priemonės	136
10.5. Institucinė apsauga pagal kitus tarptautinius susitarimus	138
10.6. Tarptautinė nevyriausybinė tautinių mažumų teisių apsaugos sistema	139
10.6.1. Tarptautinis <i>Amnesty International</i> sekretoriatas	140
10.6.2. Kitos žmogaus teisių apsaugos srityje veikiančios nevyriausybės organizacijos	142
11. Nacionalinė tautinių mažumų teisių apsaugos institucijų sistema	143

V skyrius

LIETUVOS TAUTINIŲ MAŽUMŲ TEISINĖ PADĖTIS	147
12. Teisė saugoti ir reikšti tautinį tapatumą. Dvigubos pilietybės klausimas	147
12.1. Teisė saugoti ir reikšti tautinį tapatumą	147
12.1.1. Teisinė apžvalga	147
12.1.2. Lietuvos Respublikos piliečio tautinę priklausomybę patvirtinančių dokumentų problema	149
12.2. Dvigubos pilietybės problema Lietuvos nacionalinėje teisėje	152
13. Teisė vartoti tautinių mažumų kalbas	156
13.1. Teisinė apžvalga	158
13.2. Teisės vartoti kalbą įgyvendinimas	161
13.2.1. Tautinės mažumos kalbos vartojimas vietos administracinės valdžios institucijose	161
13.2.2. Tautinės mažumos kalbos vartojimas per rinkimų procesą	162
13.2.3. Tautinės mažumos kalbos vartojimas topografiniuose įrašuose	164
14. Teisės rašyti vardus ir pavardes tautinių mažumų kalbomis įgyvendinimas	169
14.1. Teisinė apžvalga	169

14.2. Teisės rašyti vardus ir pavardes gimtąja kalba įgyvendinimo esamos padėties apžvalga	173
15. Teisės, susijusios su tautinių mažumų švietimu	178
15.1. Teisinė apžvalga	178
15.2. Teisė steigti privačias švietimo įstaigas bei joms vadovauti	179
15.3. Teisė mokytis tautinės mažumos gimtąją kalbą	180
15.4. Teisė mokytis tautinės mažumos gimtąja kalba	181
15.5. Užsienio aukštųjų mokyklų filialų veikla Lietuvoje	188
15.6. Išvados	188
16. Teisė išpažinti religiją	190
17. Laisvė reikšti įsitikinimus. Teisė kreiptis į masinės informacijos priemonės ir steigti savo masinės informacijos priemones	191
17.1. Teisinė apžvalga	191
17.1.1. Laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją	192
17.1.2. Teisė kreiptis į masinės informacijos priemones	193
17.1.3. Svarbiausios masinės informacijos priemonių veiklą reglamentuojančios nacionalinių teisės aktų nuostatos	194
17.2. Faktinis tautinių mažumų teisės steigti ir išlaikyti masinės informacijos priemones gimtąja kalba įgyvendinimas	196
17.3. Išvados	196
18. Teisės dalyvauti valstybės politiniame gyvenime įgyvendinimas	197
18.1. Teisinė apžvalga ir bendroji charakteristika	197
18.2. Faktinis Lietuvos tautinių mažumų politinių teisių įgyvendinimas	201
18.3. Išvados	202
19. Teisė steigti ir išlaikyti savo organizacijas, įskaitant asociacijas	202
19.1. Teisinė apžvalga	202
19.2. Faktinis teisės steigti ir išlaikyti savo organizacijas įgyvendinimas	203
19.3. Išvados	203
20. Nuosavybės teisės. Žemės grąžinimo klausimas	204

VI skyrius

APIBENDRINIMAI	207
----------------------	-----

SUMMARY	213
---------------	-----

BIBLIOGRAFIJA	219
---------------------	-----